

Turhan, S., Güncan, F., Ercan, M. ve Erkoyuncu, G. (2019). Yaşlı İhmali ve İstismarı. *Sosyal Araştırmalar ve Yönetim Dergisi*, (1), 28-43.

Araştırma/ Research

Makale Geliş Tarihi: 28.03.2019
Makale Kabul Tarihi: 24.03.2019

YAŞLILARIN DEĞERLENDİRMESİ İLE YAŞLI İHMALİ VE İSTİSMARI

<https://doi.org/10.35375/sayod.533862>

Selime TURHAN¹
Fatma GÜNCAN²
Murat ERCAN³
Gamze ERKOYUNCU⁴

ÖZET

İstismar ve ihmal dezavantajlı nüfus gruplarından birini teşkil eden yaşlıların yaşamını olumsuz etkilemektedir. Sosyal refah ve yaşam kalitesinin artmasıyla birlikte dünyada ortalama yaşam süresi de arttı. Bununla birlikte her yıl gittikçe büyüyen yaşlı nüfus kimi zaman kurumda kimi zaman ailede kimi zaman ise toplumda istismar ve ihmale maruz kalabiliyor.

Bu çalışmanın amacı, yaşlıların istismar ve ihmale maruz kalma nedenlerini ve konuya ilişkin farkındalık düzeylerinin belirlenmesidir. Araştırmada, İstanbul ilinde farklı ilçelerde yaşayan 110 yaşlı ile anket formu kullanılarak görüş ve düşünceleri alınmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre yaşlı bireyler en çok psikolojik istismara (%41,8) maruz kalmaktadır. Bu istismar türünü sırasıyla fiziksel (%24,5), ekonomik (%20) ve cinsel istismar (%5,5) takip etmektedir. İhmale maruz kaldığını belirten yaşlı bireyler %19,1 oranındadır. Çıkan sonuçlara göre istismarı uygulan kişiler daha çok kişinin ailesi ve yakın çevresidir. Yaşlı istismar ve ihmaline ilişkin görüş ve düşünceleri sorulduğunda büyük bir bölümünün fikir sahibi oldukları görülmekle beraber iki kavramı birbirine karıştıranların oranı da yüksektir. Ülkemizdeki yasal mevzuatın kendilerini istismar ve ihmale yeterince korumadığını düşünenlerin oranı yüksek bulunmuştur.

Anahtar kelimeler: Yaşlılık, yaşlı ihmali, yaşlı istismarı

ABUSE AND NEGLIGENCE WITH THE PERSPECTIVE OF ELDERLY

ABSTRACT

Abuse and neglect negatively affect the lives of elderly people who constitute one of the disadvantaged population groups. With the increase in social welfare and quality of life, the average life expectancy in the world has increased. Along with this, the annually increasing number of elderly population faces exploitation and neglect within social institutions, society and family.

The purpose of this study is to identify reasons for this phenomenon and deal with the level of awareness for this within society. For this research, 110 elderly people living in the area of Istanbul have been surveyed and interviewed.

According to the results of the research, elderly individuals are mostly exposed to psychological abuse (41.8%). This type of abuse is followed by physical (24.5%), economic (20%) and sexual abuse (5.5%), respectively. Elderly individuals who reported being neglected were 19.1%. According to the results, the people who apply the abuse are more people's family and close circle. When asked about the views and thoughts about elder abuse and neglect, it is seen that most of them have an idea, but the ratio of those who confuse the two concepts is high. The rate of those who think that the legal legislation in our country does not protect themselves adequately against abuse and neglect is found to be high.

Key words: Elderly, elder neglect, elder abuse

¹ İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Sosyal Bilimler Enstitüsü Aile Danışmanlığı ve Eğitimi selime.turhan.st@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6904-2186>

² İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sağlık Bil. Fak. Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8279-3998>

³ İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sağlık Bil. Fak. Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1315-9200>

⁴ İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sağlık Bil. Fak. Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5249-491X>

GİRİŞ

Ülkelerin gelişmişlik seviyesi ve toplumdaki algılanış, yaşam biçimine göre yaşlı kavramının tanımı değişiklik göstermektedir. Yaşlılık, tüm canlılarda görülen biyolojik bir dönem olmakla beraber fiziksel ve ruhsal faaliyetlerini yavaş yavaş kaybetmesidir (Yılmaz ve Şara, 2014, s. 122-123). Yaşlılık dönemi; psikolojik, sosyal ve fiziksel boyutları olan bir süreç olmakla birlikte psikolojik boyutta algı, öğrenme, kişilik özellikleri açısından uyum sağlama kapasitesinin kronolojik yaş ilerlemesine bağlı yaşadığı değişimdir (Arıoğlu ve Barut, 2008, s.3).

Gelişmiş ülkelerde yaşlı nüfusun çok olması, öncelikle yaşlıların daha iyi bir konumda olması ve daha iyi bir yaşam kalitesi bakımından çeşitli politikaların ve hizmetlerin geliştirmesini aynı zamanda bu politikaların yeterli düzeyde olmasa da uygulanmasını sağlamıştır. Gelişmekte olan ülkelerde yaşlı nüfusun ihtiyaçları bir sorun olarak görülmediği için yaşlılık farkındalığı daha az olmaktadır. Bu ülkeler için yaşlılık yakın dönemde büyük sorun haline gelerek yaşlıya yönelik planların oluşturulması ihtiyacını doğuracaktır (Hablemitoğlu ve Özmete, 2010, s. 16).

Türkiye'deki nüfus dinamikleri - ilerleyen yıllarda nüfusun yaşlanma eğilimi gösterdiğini ve yaşlı nüfusun artmakta olduğunu belirtmektedir. Hem yaşlı popülasyonundaki artış hem de uzun ömür beklentisi (doğumda beklenen yaşam süresi kadınlarda 76.1, erkeklerde 71.5) yaşlılık sürecinde yaşanan sorunların artmasına neden olmaktadır. Ülkemizde uzun yıllar yaşlı nüfusundaki artışa rağmen sorunlar göz ardı edilmiştir. Bunun sebebi ise sorunların genelde aile içinde yaşanması ve dışarı yansıtılmamasıdır (TÜİK, 2012).

Bu çalışmanın amacı, yaşlıların istismar ve ihmale maruz kalma nedenlerini ve konuya ilişkin farkındalık düzeylerinin belirlenmesidir.

Yaşlı İstismar ve İhmali

Yaşlılık, yaşam sürecinde ki çocukluk, gençlik, gibi dönemlerinin olduğu doğal bir sürecidir. Biyolojik olarak ise yaşlının erişkin konuma geldikten sonra ölüme kadar geçen zamandaki değişim hali olarak bakılır (Yılmaz ve Şara, 2014, s. 122-123). Günümüze kadar, yaşlı istismarı ve ihmali toplumsal bir sorun olarak değil daha çok gizlenen ve özel olarak kabul edilen bir sosyal sorun olmuştur. Bununla birlikte yaşanan problemlerin gün geçtikçe artış göstermesi, sorunun tüm dünyada (gelişmekte olan veya gelişmiş ülkeler) yaygınlaşması sosyal bir sorun haline gelmesinde en önemli sebeplerdendir (World Health Organization, 2017, s. 1-9).

Yaşlı istismar ve ihmali her zaman yaşanan bir problem niteliğini taşımakla beraber insanların farkına varmaları ve yaşanan problemin sosyal bir sorun niteliğini kazanması zaman almıştır (National Center on Elder Abuse, 1998, s. 129-136). Dünya sağlık örgütünün yaptığı araştırmalar problemin büyüklüğünü gösterse de bu sadece çok az bir kısmını oluşturmakta %80'lik bir kısmının rapor edilmediği belirtilmektedir (WHO, 2015). Yaşlı istismarı fiziksel istismar, psikolojik istismar, cinsel istismar, ekonomik istismar ve yaşlı ihmali olmak üzere dört kategoride ele almaktadır (Akdemir, 2008, s. 68-75).

Fiziksel İstismar

Yaşlı kişiye refakatçilik yapan veya güvenilen kişinin şiddet yolu ile vücuda yaptığı fiziksel eylemlerdir. Yatakta zorla tutma, engel olmak gibi şeyler buna örnek gösterilebilir. Nedeni bilinmeyen yaralar, vücuttaki izler, sarma?, dövme ve gereksiz yere ilaç kullandırtma gibi şeyler fiziksel istismarı kapsar (Altun, 2012, s. 27-30).

Toplum tarafından en fazla üzerinde durulan istismar türüdür. Genellikle istismara uğrayanın ya da istismarı yapanın alkol bağımlısı olduğu görülmektedir. Evde alkol bağımlısı birinin varlığı fiziksel

istismarı artırıcı bir faktör olarak görölmektedir. Çocuk ve eş istismarında görüldüğü gibi, yaşlı kişinin fiziksel istismarı da ender olarak mahkemelere geçişini sağlamaktadırlar (Emiroğlu, 1989, s. 55-58).

Psikolojik İstismar

Yaşlının güvendiğı konumdaki kişi tarafından ruhi olarak zarar veren sözel veya sözel olmayan biçimde psikolojiye zarar veren, bunaltan, acı veren, depresyona sürükleyen ve psikolojik etki altına alan davranışlardır. Örnek vermek gerekirse sürekli aşağılama, incitme, yaşlının özellikleri ile dalga geçilmesi, utandırmak, tehdit etmek gibi şeyler yer almaktadır. Yaşlı da genel itibariyle sıkıntı, depresyon, acıya neden olmaktadır (Karadakovan, 2014, s. 289-292).

Psikolojik istismar duygusal olarak yaşlı bireyin kendini kötü hissetmesine sebep olmaktadır. Psikolojik istismar arasında azarlama, korkutma, yok sayma, tehdit etme, sürekli aşağılama, utandırma, suçlama gibi duygusal ve zihinsel sıkıntı çıkartacak durumlar sayılabilir. Genellikle kasıtlı olarak yapılır. İşsizlik, yaşlı bireyin durumundaki farklılık veya alkol istismarı gibi duygusal krizlerin artmasıyla oluşabilir (Öztunç, 2016, s. 18-19).

Cinsel İstismar

Yaşlı bireyin isteğı dışında cinsel ilişkiye girilmesi, ondan faydalanılmasıdır. Yaşlının genital bölgesindeki problemler, oturmasında oluşan problemler, kanlı iç çamaşırı, tecavüz ve zorla soyundurtma gibi sözcükler cinsel istismarın içeriğinde bulunan terimler ile açıklanmaktadır. Açıklanamayan anal ve vajinal kanama, çürükler, kanlı giysiler, göğüslerde morluk ve ısırık izleri, cinsel ilişki ile bulaşan hastalıklar belirtileri arasında yer almaktadır (Altun, 2012, s. 27-30).

Yaşlı bireyler cinsel istismarı utandıkları için, kendisine bakan bireyin; yaşlı bireyi cezalandırılacağını düşündüğü için ve bulunduğu çevreden uzaklaştırılacağını tahmin ettiği için çoğunlukla sır olarak saklamaktadır. Bu sebeple istismarın yaşlılardaki belirtilerini gözlemlemek yaşlıya yardımcı olabilmek için önemlidir. Cinsel istismar yaşlı bireyde psikolojik sorunlara neden olabilmektedir (Kıssal, 2008, s. 9-14).

Ekonomik İstismar

Yaşlı kişinin hayatındaki güvendiğı kişi tarafından parasının mülkünün ve maddi unsurlarının yasal veya yasal olmayan yollar ile çalınması el konulması ve hırsızlığıdır. Yaşlı bireyin şahsına ait mülklerin, mal varlıklarının; yakınları, bakım verenlerinin veya bu mal varlığından haberdar olan kişilerin yaşlı kişiden tehdit, kandırma veya zorla elinden alınmasıdır. Bu ekonomik istismar olarak kabul edilmektedir (Karadakovan, 2014, s. 289-292).

Yaşlı yakınları; içinde buldukları ekonomik sıkıntılardan dolayı haneye katkıda bulunulması açısından yaşlının yaşlı maaşı ya da emekli maaşı için bakımını gerçekleştirmesidir. Yaşlı yakını; yaşlının onayı olmasa da bakımını üstlendiğı için kendisinin yaşlı bireyin parasını kullanma hakkına sahip olduğunu düşünebilmektedir. Ekonomik istismarı, diğer istismar türleriyle karşılaştırıldığında bağlantı olduğu görölmektedir (Turla, 2007, s. 27-35).

Yaşlı İhmali

Yaşlı kişinin bakımını üstlenen kişinin onun yiyecek-içecek veya ilaç ihtiyacını kasten veya istemeyerek unutmaması, isteksiz hal ve hareketleri, yaşlı bireye ait sorumluluklarını yerine getirmemesi ve yaşlıya maddi, manevi, duygusal ve psikolojik yönden zarar verdiği görölmektedir (Akdemir, 2008, s. 68-75).

İstismar ve İhmal Nedenleri

Yaşlı bireylerin durumuna bağılı olarak bakıldığında; risk altında yer alan yaşlılar diğerlerine kıyasla daha çok istismara maruz kalmaktadır. Farklı olarak fiziksel ve zihinsel açıdan zayıf olan yaşlı bireylerin; ekonomik olarak bağımlı, eğitim düzeyi düşük ve kadın olan yaşlı bireylerin istismar ve ihmale maruz kalma olasılığı diğer yaşlı kişilere göre çok daha fazladır (Kıssal, 2008, s. 9-14).

Ailesel nedenler arasında; ailede şiddet öyküsü olması, bireye bakmakla ilgili bilgi ve beceri eksikliği, stres ya da sosyal izolasyon yaşama, yaşlı bireyle ortak çevrede yaşamının ya da bireye bakmanın getirdiği ekonomik bir yük sayılabilir. Ailenin kutsal sayılması, dokunulmazlığının olması ve başkaları tarafından aile yaşantısına müdahale edilmesinin kabul edilemez olmasıdır (Uysal, 2007, s. 1-7).

Yaşlı bireyle ilgili faktörler arasında da yaşlı bireyin fiziksel ve zihinsel yetersizliğinin olması, kendini koruma ve kurtarma yeteneğinin olmaması, güçsüz ve başkalarına gereksinimlerini karşılamada bağımlı olması, alkol ya da ilaç bağımlılığının, sürekli düşme sorununun ve şiddet içeren sözel davranışlarının olması gibi sebepler sayılabilir (Şemin, 2007, s. 1-3).

Kültürel faktörler arasında; yaşlı bireyin yaşlılığı algılayışı, toplumun yaşlılıkla ilgili inançları, değerleri ve yaşlıya gösterdiği saygı gibi nedenler sayılabilir, cinsel saldırganlara yönelik hukuki yaptırımların az olması (Uysal, 2007, 1-7).

Bakım verici ile ilgili nedenler arasında; bakım vericinin hasta olması, düşük benlik saygısı, düşünce ve davranışlarını kontrol edememe gibi kişilik problemlerinin olması, üstlendiği bakım rolünü benimsememesi ya da zorunlu yapması, bakım verdiği kişiyle anlaşamaması, öfke duyması ve ilaç, alkol gibi bağımlılığının olması, işsizlik, evlilik çatışması, parasal ve tıbbi konularda kişisel krizler yaşamaması, ekonomik olarak yaşlı bireye bağımlı olması gibi nedenler sayılabilir (Dönümcü, 2006, s. 1-3).

Son olarak, kurumsal faktörler olarak kurumlarda yaşayan yaşlıların güçsüz ve kırılabilir olması, kurumda çalışanın düşük ücretli, yetersiz ve aşırı çalışıyor olabilmemesi, kurum yöneticilerinin ve çalışanlarının istismar ve ihmal belirtilerine karşı duyarsızlıkları, değer ve görenekleri ve eğitimleri gibi nedenler sayılabilir (Uysal, 2007, s. 1-7).

YÖNTEM

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı İstanbul ilinde yaşayan bir grup yaşlı bireyin değerlendirilmesi ile yaşlıların yaşlı ihmal ve istismarı konularındaki görüş ve düşüncelerinin belirlenmesidir. Bu genel amaç çerçevesine göre araştırmanın alt amaçları aşağıda sıralanmıştır:

- Yaşlıların sosyo-demografik ve ekonomik özellikleri nelerdir?
- Yaşlıların genel olarak yaşlı ihmali ve istismarına ilişkin görüş ve düşünceleri nelerdir?
- Yaşlıların yaşlı ihmal ve istismarı konularına maruz kalma durumları nedir?
- Yaşlıların yaşlı ihmali ve istismarının nedenleri hakkındaki görüş ve düşünceleri nedir?
- Yaşlıların yaşlılara yönelik sosyal hizmetlerle ilgili görüş ve düşünceleri nedir?

Araştırmada yaşlı istismar ve ihmali hakkında yapılan çalışmalara geniş bir yelpazede bakılmış farklı popülasyonları, kullanılan ölçütleri ve terimlerin tanımlarının toplumdan topluma değişkenlik gösterdiği görülmüştür. Bunun sonucunda araştırmanın alt amacındaki sorular Türkiye’de İstanbul ilinde yaşanan yaşlı istismar ve ihmali yaşlı bireylerin değerlendirilmesi yoluyla anlamaya yönelik oluşturulmuştur. Örneğin, Avrupa’da yaşlı kadınların yaşlı erkeklere oranla daha fazla istismar ve ihmale uğradığını dünya sağlık örgütü açıklamıştır (WHO, 2017, s. 1-9). Farklı ülkelerde yapılan araştırmalar farklı sonuçlar ortaya koymuştur bu farklılıkların sebepleri toplumların dinamiği, gelenekleri ve sosyo

ekonomik sebeplerle doğrudan orantılıdır. Yapılan araştırmalar bize şunu göstermektedir araştırmaların ve ölkelerin farklılıklarına göre oluşan risk faktörleri değişmekte ve alınan önlemler bu farklılıklara göre alınmaktadır (Uysal, 2007, s. 1-7). Tüm bu sebepler sonucunda araştırmanın amacı ve alt amaçları belirlenmiş, sorular araştırmanın amacına yönelik oluşturulmuştur.

Araştırma Modeli

Araştırma nicel araştırma yöntemine göre yapılmıştır. Nicel araştırmayı olgu ve olayları nesnelleştirerek gözlemlenebilir, ölçülebilir ve sayısal olarak tanımlamak mümkündür. Bireylerin toplumsal davranışlarını gözlem, deney ve test yoluyla nesnel bir şekilde ölçmek ve sayısal verilerle açıklamaktır (Şimşek, 2013, s. 28-29). Yaşlı bireylerin istismar ve ihmal algıları ve nedenlerinin belirlenmesi amacıyla nicel araştırma modellerinden Betimsel Araştırma yöntemi esas alınmıştır. Betimsel araştırma (tarama mı araştırma mı) modeli; çalışılacak konunun var olan durumuna ilişkin hipotezler test etmek için veriler toplamayı gerektirir. Betimleyici veriler genellikle gözlem, anket, görüşme veya test gibi bilgi toplama yolları ile elde edilir (Büyüköztürk, 2018, s. 2-5).

Çalışma Grubu

Yapılan bu araştırmanın evrenini İstanbul ilinde yaşayan yaşlı bireyler oluşturmaktadır. Toplam 130 örnekleme bu araştırmada hedeflenen örnekleme büyüklüğü olarak belirlenmiştir. Örnekleme büyüklüğünü etkileyen faktör, kullanılan sorularının 5 veya 10 katı olması kuralıdır (Bryman ve Cramer 2001). Bu araştırmada kullanılan anket formu 26 sorudan oluşmaktadır. 20 anket eksik bilgi nedeniyle araştırma kapsamına dahil edilmemiş ve toplamda 110 örnekleme ile araştırmaya devam edilmiştir.

Katılımcıların % 54,5'i erkeklerden % 45,5'i kadınlardan oluşmaktadır. Elde edilen verilere göre, yaşlıların yaş dağılımlarında en yüksek oran 65-75 yaş % 60,9 aralığında olurken bunu % 30 ile 76-84 yaş arası, % 9,1 ile 85 yaş ve üstü katılımcılar takip etmektedir. Yaşlıların medeni durumlarına bakıldığında, % 53,6 ile yarıdan biraz fazlası evli, bunu eşi vefat edenlerin % 40 ile takip ettiği, üçüncü sırada bekâr olanların % 3,6, dördüncü sırada ise boşanmişların ise % 2,7 ile yer aldığı görölmektedir. Eğitim durumlarını incelediğimizde % 14,5'i üniversite, % 13,6'sı lise, % 11,8'i ortaokul ve % 9,1'i okuryazar kişilerdir. Yaşlıların % 93,6'sının çocuk sahibi olduğu, % 6,4'ünün ise çocuk sahibi olmadığı görölmektedir.

Yapılan araştırmada örnekleme türü olarak basit tesadüfi örnekleme kullanılmıştır. Basit tesadüfi örneklemede evreni oluşturan her elemanın örneğe girme şansı eşitir. Dolayısıyla hesaplamalarda da her elemana verilecek ağırlık aynıdır (Arıkan. 2004, 129-130).

Veri Toplama Araçları

Çalışma grubunda yer alan yaşlıların sosyo-demografik özellikleri ile istismar ve ihmal hakkındaki düşünceleri ve konuya ilişkin kendi deneyimlerini belirlemek amacıyla araştırma grubu tarafından "Anket Formu" hazırlanmıştır. Anket formu soruları yaşlıları sıkmayacak ve kolay anlaşılabilir tarzda oluşturulmuştur. Anket Formu toplam 26 sorudan oluşmaktadır. Anket formunda basit tesadüfi örnekleme tekniği ile seçilen yaşlıların sosyo-demografik özellikleri, yaşlı istismar ve ihmeline yönelik görüş ve düşünceleri ile yaşlıların konuya ilişkin kendi deneyimlerinin yer aldığı kapalı ve açık uçlu sorular yer almaktadır.

Verilerin Analizi

Araştırma verileri SPSS 21 paket programına aktarılmış ve gerekli betimleyici analizler yapılmıştır. Anket Formunda yer alan açık uçlu sorular verilen tüm yanıtlar kategorilere ayrılarak sınıflandırılmıştır. İstatistiksel analiz olarak da sayı (n) ve yüzdelik (%) dağılımları esas alınmıştır.

BULGULAR

Tablo 1. Yaşlıların Ekonomik Özellikleri

Meslek Durumu	Sayı	Yüzde %
Memur	8	% 7,3
İşçi	13	% 11,8
Çalışmıyor (Ev Kadını)	36	% 32,7
Emekli	41	% 37,3
Diğer	12	% 10,9
TOPLAM:	110	% 100
Sosyal Güvelik Durumu		
Sosyal Güvencesi Olmayan	27	% 24,5
Emekli Sandığı	16	% 14,5
SSK	56	% 50,9
BAĞ-KUR	11	% 10,
TOPLAM:	110	% 100
Aylık Ortalama Gelir		
Herhangi bir gelir yok	11	% 10
500 TL Altı	12	% 10,9
500-1500 TL Arası	32	% 29,1
1500-2000 TL Arası	29	% 26,4
2000 TL Üstü	26	% 23,6
TOPLAM:	110	% 100
Aylık Geliri Yeterli Bulma Durumu		
Evet	34	% 30,9
Hayır	76	% 69,1
TOPLAM:	110	% 100
Çocukların Bireye Ekonomik Katkısı		
Evet	36	% 35,3
Hayır	66	% 64,7
TOPLAM:	102	% 100

Tablo 1 ‘de araştırma sonucundan elde edilen bulgular; yaşlıların meslek durumunu, sosyal güvence durumunu, aylık ortalama gelirini, aylık gelirlerini yeterli bulma durumunu ve çocuklarının ekonomik gelirlerine ilişkin bulgular olmak üzere beş ana grupta ele alınmaktadır. Katılımcıların % 37,3 oranı emekli olup bunu % 32,7 ile çalışmayan ev kadınları izlemekte ve % 11,8 ile işçiler, % 10,9 ile diğer kategorisi (kendi içinde patron, çiftçi, ayakkabı boyacısı) ve % 7,3 ile memurlar gelmektedir.

Araştırma kapsamındaki yaşlıların % 10’luk bir kısmı gelire sahip değilken % 90’lık kısmı ise bir gelire sahip olduğunu belirtmektedir. Artan’ın 2016 yılında yaptığı bir araştırmada yaşlıların gelir durumları řu şekilde sıralanmıştır; 1001-1500 TL aylık gelire sahip olanların % 47 yer aldığı, bunu ikinci sırada 150-1000 TL grubunda bulunanların % 33 takip ettiği, 1501-2000 TL grubunda yer alan % 9 ise üçüncü sırada takip ettiği, dördüncü sırada ise gelirini bilmeyen yaşlıların % 5 takip ettiği, beşinci sırada 2501+ yer alanların % 4 olarak tespit edilmiştir. Katılımcı yaşlılardan sadece birisinin aktif çalışma yaşamına devam ettiği görülmüştür.

Araştırma verilerine göre yaşlı bireylerin aylık gelirlerinde ilk sırada 500-1500 TL aylık gelirine sahip olanların % 29,1, ikinci sırada 2000 TL ve üstü grubunda bulunanların % 23,6 takip etmekte olduğu, 500 TL ve altı grubunda yer alanların % 10,9 son olarak ise geliri olmayan bireylerin % 10 yaşlıların takip ettiği tespit edilmektedir. Yaşlıların aylık gelirini yeterli bulup bulmadıkları sorusuna yanıt olarak ilk sırada hayır yanıtını veren % 69,1 yaşlı bireylerin, evet olarak ise % 30,9 yanıtını veren bireylerin takip ettiği görülmektedir. Artan’ın yaptığı araştırmada gelir durumunun ilk sırasında 1001-1500 TL % 47 oranında bulunmuşken bu çalışmada ilk sırada 500-1500 TL % 29,1 bulunmuş Artan’ın araştırması ile farklılıklar göstermektedir.

Yaşlı bireylerin sosyal güvence durumuna bakıldığında ise ilk olarak SSK'lı bireylerin % 50,9, ikinci sırada sosyal güvencesi olmayan bireylerin % 24,5, üçüncü olarak emekli olan % 14,5 olarak takip ettiği ve son olarak ise % 10 kısımlık bağ-kurlu bireylerin yer aldığını görülmektedir. Yaşlı bireylerin, çocuklarından ekonomik olarak yardım görüp görmedikleri sorusuna yanıtları hayır yönünde % 64,7 cevap verilmişken evet cevabına ise % 35,3 olarak takip ettiği görülmektedir.

Tablo 2. Yaşlılara İlişkin Diğer Özellikler

Çocukları ile görüşme sıklığı	Sayı (n=110)	Yüzde (%)
Sık sık	66	% 64,7
Nadir	26	% 25,5
Görüşmüyorum	10	% 9,8
Toplam	102	% 100
Kiminle birlikte yaşadığı		
Yalnız	26	% 23,6
Çocuklarıyla	24	% 21,8
Eşimle	38	% 34,5
Eşi + Çocuklarıyla	20	% 18,2
Diğer	2	% 1,8
Toplam	110	% 100
Sağlık sorunu		
Evet	72	% 65,5
Hayır	38	% 34,
Toplam	110	% 100
Var ise hangisi		
Şeker hastalığı	20	% 27,7
Tansiyon	21	% 29,1
Kalp ve damar	17	% 23,6
Kronik Bronşit	10	% 13,8
Diğer	4	% 5,5
Toplam	72	100
Boş zamanlardaki uğraşı		
Yürüyüş	14	% 12,7
Örgü	13	% 11,8
Kitap	25	% 22,7
Televizyon	49	% 44,5
İnternet	6	% 5,5
Diğer	3	% 2,7
Toplam	110	% 100
Yalnız hissetme durumu		
Evet	62	% 56,4
Hayır	48	% 43,6
Toplam	110	% 100

Araştırma bulgularına göre tablo 2’de yaşlıların yaşamlarına ilişkin çeşitli özellikler yer almaktadır. Elde edilen sonuçlara göre araştırma kapsamındaki yaşlıların % 64,7’si çocukları ile sık sık yapılan görüşme durumudur. İkinci aşamada % 25,5 nadiren görüştüğünü ve % 9,8 ise çocukları ile görüşmediğini ifade etmiştir. Buradan göze çarpan bir sonuç; her 4 yaşlıdan birinin çocuğu ile nadiren görüşmüş olması ile azımsanmayacak bir yaşlı oranının % 9,8 çocuklarıyla görüşmüyor olmalarıdır. Şahin (2014)’ün “Yaşlıların Yaşam Kalitesi ve Yaşam Kalitesini Etkileyen Faktörler” başlıklı çalışmasındaki

araştırmada yaşlıların çocukları ile görüşme durumları incelendiğinde, çocukları ile sık görüşen yaşlıların, nadir görüşen ve görüşmeyenlere göre daha yüksek olmuştur. Bu sonuçlar elde edilen sonuçlar ile benzerlik göstermektedir.

Çalışma kapsamında ki yaşlıların % 34,5'i eşi ile % 23,6'sı yalnız yaşamakta, % 21,8'i çocuklarıyla birlikte yaşadığını ifade etmiştir. Bununla birlikte eş ve çocuklarla yaşama durumu % 18,2 oranında olup diğer gruptaki türlerle yaşam % 1,8 olduğundan oldukça azdır. Kaner (2009) “Yaşlı Bireylerde Görülen Depresif Bulgular” başlıklı çalışmasında en çok eşi ile yaşayan % 49,0 oranında olup araştırma sonuçları ile benzerlik göstermiştir. İkinci sırada ise eşi ve çocukları ile yaşama % 23,1 yalnız yaşayan % 15,6 çocukları ile % 9,6 oranında olup araştırma sonuçlarına yakın sonuçlar elde edilmiştir.

Araştırma verilerine göre araştırmaya katılan yaşlıların % 65,5'inin herhangi bir sağlık sorunu bulunurken % 34,5'inin bir sağlık sorunu yoktur. Hangi hastalıkların daha çok görüldüğü duruma bakıldığında;

Görülen sağlık sorunların başında en çok tansiyon % 29,1 olduğu ortaya çıkmıştır. Verilere göre şeker hastalığı % 27,7, kalp ve damar % 23,6 ve kronik bronşitin ise % 13,8 oranında görülmektedir. Aslan (2012) “Yaşlıların İstismar ve İhmal Durumları ile Karşılaşma Durumlarını Etkileyen Faktörler” başlıklı çalışmasında kronik hastalıklar % 73,3 oranında görülmüştür. Genel çerçevesi ise kronolojik yaş basamağının artmasıyla bütün hastalıkların yaşlıda görölme ihtimali yüksektir.

Araştırma verilerine göre katılımcıların % 44,5'i boş zamanlarında ile televizyon izlemektedir. Bununla birlikte katılımcıların % 22,7'i kitap okuma, %12,7'si yürüyüş, % 1,8'i örgü faaliyeti ve % 5,5'inin de internet kullanarak boş zamanlarını değerlendirdiği sonucu elde edilmiştir. Kıray (1999)'ın “Yaşlıların Boş Zaman Aktiviteleri” başlıklı çalışması üzerine yapılan araştırmaya bakıldığında günümüzdeki toplumlarda en belirgin boş zaman kurumları; televizyon, spor, kitap okuma daha ön planda olup araştırma sonuçları ile benzerlik göstermiştir.

Yaşlıların kendilerini yalnız hissetmeleri durumu değerlendirildiğinde katılımcıların çoğu (% 56,4) evet cevabını verdiği, % 43,6 oranında ise hayır cevabı verildiği görülmektedir. Yaşlıların yarıdan fazlasının kendisini yalnız hissetmesi önemli sonuçlardandır.

Tablo 3. Yaşlıların Yaşlı İstismarı ve İhmaline İlişkin Görüş ve Düşünceleri

Yaşlı İstismarını Nasıl Tanımladığı	Sayı	Yüzde (%)
Yaşlı bireyin ailesinin yaşlıya kötü davranması	20	% 18,2
Yaşlıya zarar ve sıkıntı verebilecek uygunsuz davranışlar, hareketler	62	% 56,4
Yaşlının temel ihtiyaçlarının karşılanmaması	28	% 25,5
Toplam	110	% 100
Yaşlı İhmalini Nasıl Tanımladığı		
Yaşlıya zarar ve sıkıntı verebilecek uygunsuz davranışlar, hareketler	27	% 24,5
Yaşlının temel ihtiyaçlarının karşılanmaması, görmezden gelinmesi	75	% 68,2
Yaşlının çevresinin yaşlıya kötü davranması	8	% 7,3
Toplam	110	% 100
Yaşlıların istismar ve ihmale en çok nerede maruz kaldığı		
Ailesinin yanında	28	% 25,5
Bakımevlerinde	48	% 43,6
Hastanede	5	% 4,5
Toplumda	24	% 21,8
Diğer	5	% 4,5
Toplam	110	% 100
Ülkemizde yasal mevzuat yaşlı bireyleri ihmal ve istismara karşı yeterince koruyor mu?		
Evet	12	% 10,9
Kısmen	43	% 39,1
Hayır	53	% 48,2
Yanıt yok	2	% 1,8
Toplam	110	% 100
Gündüzlü ücretsiz bir yaşlı merkezi olmasını isteme durumu		
Evet	95	% 86,4
Hayır	15	% 13,6
Toplam	110	% 100
Gündüzlü yaşlı merkezinde verebilecek hizmetler		
Hobi bahçeleri	38	% 40
Turistik geziler	31	% 33,7
Balıkçılık	7	% 7,4
Evcil hayvanlar	13	% 13,7
Koro kursları	3	% 3,2
Diğer	2	% 2,1
Toplam	94	% 100

Yaşlıların yaşlı istismarı ve ihmaline ilişkin görüş ve düşüncelerini değerlendirmek üzere “yaşlı istismarını nasıl tanımladığı”, “yaşlı ihmali nasıl tanımladığı”, “yaşlıların istismar ve ihmale en çok nerede maruz kaldığı”, “ülkemizde yasal mevzuat yaşlı bireyleri ihmal ve istismara karşı yeterince koruyor mu?”, “gündüzlü ücretsiz bir yaşlı merkezi olmasını isteme durumu”, “gündüzlü yaşlı merkezinde verebilecek hizmetler” soruları yöneltilmiştir.

Araştırmaya katılan yaşlı bireylerin gözüyle yaşlı istismarının nasıl tanımlandığı sorusuna; yaşlıların % 56,4’ü "yaşlıya zarar ve sıkıntı verebilecek uygunsuz davranışlar ve hareketler" % 25,5’i yaşlıların temel ihtiyaçlarının karşılanmaması, görmezden gelinmesi", % 18,2’i "yaşlı bireyin ailesinin yaşlıya kötü davranması" cevapları ile yaşlı istismarını tanımlamaktadır.

Araştırmaya katılan yaşlı bireylerin gözüyle yaşlı ihmalinin nasıl tanımlandığı sorusuna; yaşlıların % 68,2’si "yaşlının temel ihtiyaçlarının karşılanmaması ve görmezden gelinmesi", % 24,5’i "yaşlıya zarar ve sıkıntı verebilecek uygunsuz davranışlar" ve 7,2’i de "yaşlının çevresinin yaşlıya kötü davranması" cevapları ile yaşlı ihmali tanımlamaktadır.

Çıkan sonuçlara genel bir çerçevede baktığımızda istismar ve ihmal kavramının yaşlılar tarafından birbiri ile karıştırıldığını görmekteyiz. Görüldüğü üzere yaşlı bireyler yaşlı istismarını ve yaşlı ihmalini yaşlıya kötü muamele yapılması olarak tanımlamaktadır. Ancak araştırma kapsamındaki yaşlı bireylerin yaşlı ihmalini tanımlamada istismardan daha bilinçli oldukları görülmektedir. Sonuç olarak yaşlı bireylerin yaşlı ihmal ve istismarı kavramlarının ayırım ve incelikleri konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları görülmüştür. Yaşlıların eğitim durumuna bakacak olursak okuryazar olmayan yaşlı birey % 24,5 oranında iken okuryazar olan yaşlı birey sayısı % 9,1 oranındadır. Bu sonuçlara bakarak istismar ve ihmal kavramının karıştırılmasının bir sebebinin bu oranlar olduğunu söyleyebiliriz.

Yaşlıların istismar ve ihmale en çok nerede maruz kaldığı sorusuna katılımcıların % 43,6'sı bakımevlerinde, %25,5'i ailesinin yanında, 21,8'i toplumda ve %4,5'i de hastanede maruz kaldıklarını belirtmektedir. Yapılan çeşitli çalışmalar yaşlı bireyin genellikle eşi, çocukları, akrabaları tarafından istismar edildiğini ortaya koymaktadır. Boldy ve arkadaşlarının (2005) araştırmasında yaşlıların % 22'si kızları tarafından istismara uğrarken, % 21'i oğulları tarafından istismara uğramıştır. Oh ve arkadaşları (2006) araştırmalarında yaşlı istismarının % 75-% 80'inden daha fazlasının yaşlının oğulları ya da gelinleri tarafından yapıldığı, evli çocukları ile yaşayan, düşük eğitim ve ekonomik düzeyde olan, fonksiyonel olarak bağımlı yaşlı kişilerin daha fazla istismara uğradığı bildirilmektedir (Kıssal, 2008).

Araştırmaya göre “Sizce ülkemizde yasal mevzuat sizi ve yaşlı bireyleri ihmal ve istismara karşı yeterince koruyor mu?” sorusuna bireylerin % 10,9' u evet, % 39,1' i kısmen, % 48,2' si ise hayır cevabını vermiştir. Yaşlıların bu soruya çoğunluk olarak hayır şeklinde cevap vermelerinin nedeni yaşlı bireylerin kendilerine sağlanan kamusal desteği yeterli bulmamaları, toplumsal, ekonomik ve sosyal yaşamlarındaki eksiklikler bu şekilde düşünmelerine neden olabilmektedir (Doğruer, 2015, s. 1).

Anayasamızın, 61. Maddesinde, “Yaşlılar devletçe korunur. Yaşlılara devlet yardımı ve sağlanacak diğer haklar ve kolaylıklar, kanunla düzenlenir.” denmektedir. Aynı şekilde “Anayasamızın öngördüğü Sosyal Güvenlik Hakları da Devlet tarafından kurulacak teşkilatlar ve çıkarılacak kanunlarla düzenlenir.” denmektedir. Devletin yaşlı bireyler için yasalarla düzenlemiş olduğu haklar elbette ki takdir edilecek şekildedir. Ancak uygulama söz konusu olunca, mahkemelerin yoğun olması şeklindeki sebeplerle hızlı hareket edememesi, yaşlı bireyler için sosyal düzenlemeler, yaşlı bireylere uygun şehir planlamaları, huzurevleri, yaşlı evleri şeklindeki kavramların kurumlanmasındaki bürokratik engellemeler ve ağırlıklar olmuş olması zaten eski sağlığına sahip olmayan kişiyi ve ona sevgi saygı ve sabırla yaklaşan diğer aile üyelerinin, mutsuz ve umutsuz olmasına neden olmaktadır (Doğruer, 2015, s. 1).

Elde edilen bir diğer sonuç ise yaşlıların çoğunun (% 86,4) yaşlılar için ücretsiz gündüz bakım evlerinin olmasını istemeleridir. Yaşlı bireyler için yaşlılarıyla ortak bir alanda vakit geçirmek önemli görülmektedir (Büyüloztürk, 2018, s. 2-5).

Sonuçlar değerlendirildiğinde yaşlıların sosyalleşebileceği alanların yeterli olmayıp kendilerine imkân sağlandığı takdirde ücretsiz merkezlerde yaşlılarıyla vakit geçirmeyi daha çok istedikleri görülmektedir. Günümüzde kimi yaşlılar çocuklarının yanında bir hayat geçirirken huzurevleri veya bakıcı eşliğinde kendi evinde yaşamlarını sürdüren bazı durumlar kendisini yalnız hisseden yaşlı bireyler bulunmaktadır.

Araştırmada elde edilen yaşlı bireylerin % 56,4'nün kendisini yalnız hissettiği sonucu ile birlikte ele alındığında yaşlı bireylerin yaşlılık dönemlerinde giderek yalnızlaştığı ve gündüzleri yaşlılarıyla birlikte ücretsiz yararlanacağı merkezlerin olması bir gereksinim olarak karşımıza çıkmaktadır. Böylelikle yaşlı bireylerin kendilerini yalnız hissetmelerinin önüne geçilmiş olacak ve sosyalleşmeleri sağlanacaktır.

Elde edilen sonuçlara göre yaşlı bireylerin % 40' ı yaşlılara yönelik ücretsiz bu merkezde hobi bahçeleri olmasını, % 33,7' si turistik gezilerin yapılmasını, % 7,4' ü balıkçılık faaliyetinin yapılmasını, % 13,7'

si evcil hayvanların olmasını, % 3,2' si koro kurslarının olmasını geriye kalan % 2,1' i ise herhangi diğeri bir faaliyet olmasını istediklerini belirtmişlerdir.

Tablo 4. Yaşlıların Yaşlı İhmal ve İstismarına Maruz Kalma Durumları

Fiziksel İstismara Uğrama Durumu	Sayı	Yüzde (%)
Evet	27	% 24,5
Hayır	78	% 70,9
Yanıt yok	5	% 4,5
Toplam	110	100
Kim Tarafından		
Eşi	5	% 18,5
Çocukları	13	% 48,1
Akraba	4	% 14,8
Toplum	5	% 18,5
Diğeri	-	-
Toplam	27	% 100
Cinsel İstismara Uğrama Durumu		
Evet	6	% 5,5
Hayır	95	% 86,4
Yanıt yok	9	% 8,2
Toplam	110	% 100
Kim Tarafından		
Eşi	1	% 16,7
Çocukları	-	-
Akraba	3	% 50
Toplum	2	% 33,3
Diğeri	-	-
Toplam	6	% 100
Psikolojik İstismara Uğrama Durumu		
Evet	46	% 41,8
Hayır	60	% 54,5
Yanıt yok	4	% 3,6
Toplam	110	100
Kim Tarafından		
Eşi	8	% 17,4
Çocukları	25	% 54,3
Akraba	6	% 13
Toplum	7	% 15,2
Diğeri	-	-
Toplam	46	% 100
Huzurevi ile Tehdit Etme		
Evet	17	% 15,5
Hayır	83	% 75,5
Yanıt yok	10	% 9
TOPLAM	110	% 100
Ekonomik İstismara Uğrama Durumu		
Evet	22	% 20
Hayır	82	% 74,5
Yanıt yok	6	% 5,5
Toplam	110	% 100
Kim Tarafından		
Eşi	1	% 4,5
Çocukları	16	% 72,7
Akraba	4	% 18,2
Toplum	1	% 4,5
Diğeri	-	-
Toplam	22	% 100
İhmal Durumu		
Evet	21	% 19,1
Hayır	87	% 79,1
Yanıt yok	2	% 1,8
Toplam	110	% 100

Yaşlıların yaşlı istismarı ve ihmaline ilişkin görüş ve düşüncelerini değerlendirmek üzere 'fiziksel istismara uğrama durumu', 'cinsel istismara uğrama durumu', 'psikolojik istismara uğrama durumu', 'ekonomik istismara uğrama durumu' ve 'ihmal durumu' gibi sorular yöneltilmiştir.

Araştırma sonucuna göre yaşlıların yaşlılık döneminde fiziksel istismara maruz kalma durumlarında katılımcıların % 24,5 evet yanıtını; % 70,9 hayır, % 4,5' inin yanıt vermediği görölmektedir. Fiziksel istismara maruz kalan yaşlıların % 18,5' i eşinden, % 48,1' i çocuklarından, % 14,8' i akrabasından % 18,5' i ise toplum tarafından kaldığı görölmektedir. Lök tarafından 2015 yılında yayımlanmış olan araştırmada yaşlıların % 25,6'sının fiziksel istismara maruz kalmaktadır. Bunun da % 41,3'ü akraba tarafından olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlar ile fiziksel istismara maruz kalma oranı % 24,5 ile benzerlik göstermektedir. Kısaca her 4 yaşlıdan biri fiziksel istismar yaşamaktadır.

İlhan (2006)'ın Ankara'da 65 yaş ve üstü 275 yaşlı birey ile yaptığı araştırmasında katılımcıların % 18,2'sinin fiziksel istismara uğradığını göstermektedir. Benzer bir araştırmada Keskinöğlü ve arkadaşlarının (2004) yılında yaptığı araştırmada ise % 1,5-% 2 fiziksel istismara maruz kaldığı görölmektedir. Artan'ın çalışmasında (1996); yaşlıların % 25,66'sının fiziksel istismar yaşadığı, istismarı gerçekleştirenlerin hepsinin yakın akrabalarından meydana geldiği ve % 86,72'sinin yaşlı yakınlarından rahatsız olduğu ve bu durumu diğer bireylere anlatmadıkları belirlenmiştir.

Tablo 4'deki araştırma sonuçlarına göre, yaşlılara yaşlılık döneminde cinsel istismara maruz kalma oranı % 5,5'dir. Bunun da % 50 ile akrabaları tarafından gerçekleştiği sonucuna ulaşılmıştır. Karbeyaz ve Falcı'nın (2013) Eskişehir ilinde gerçekleştirmiş oldukları araştırmada yaşlıları cinsel istismar edenlerin daha çok akraba ve tanıdıkları oldukları tespit edilmiştir. Ankara'da Daşbaş'ın 309 yaşlı ile gerçekleştirdiği istismar araştırmasında cinsel istismara maruz kalanların oranı % 0,3 bulunmuştur. İstismarı gerçekleştiren 1 kişi ise yaşlının eşidir. Bu sonuçlar araştırma bulguları ile benzerlik göstermektedir.

Yine Ergin (2012)'in Aydın'da 65 yaş üstü 756 yaşlı birey ile yaptığı araştırmasında katılımcıların % 0,4'ünün cinsel istismara uğradığını belirtmiştir. Özden, Kelleci ve Güler'in (2010) araştırmada 306 yaşlı birey ile gerçekleştirilen anket neticesinde % 0,3'ünün cinsel istismara uğradığı tespit edilmiştir. Malatya ilinde Aslan'ın 2012 yılında gerçekleştirdiği paralel bir araştırmada ise 455 yaşlı katılımcının % 9,7'si Bazen cinsel istismara maruz kalırken % 2,9'unun ise Sıklıkla maruz kaldığı tespit edilmiştir. Van ilinde 2011 yılında 368 yaşlı ile gerçekleştirilen alan araştırmasında ise cinsel istismara rastlanmadığı görölmüştür.

Çalışmalardan elde edilen bulgular yapılan bu araştırma sonuçları ile karşılaştırıldığında; istismar türleri arasında cinsel istismarın diğer türlere oranla en az çıktığı görölmekte ve çalışmamızdaki sonuçlarla benzerlik göstermektedir. Bunun nedeninin cinselliği konuşmanın mahrem ve paylaşılması zor bir konu olması olabilir. Yurt dışında yapılan çalışmalarda yüksek çıkmasının nedenini kültürel özellikler ve cinselliğe bakış açılarının farklı olmasıyla açıklanabilir.

Akdemir (2008) tarafından yapılan araştırma verilerine göre yaşlıların % 41,8 oranında psikolojik istismara maruz kaldığı, hayır oranının ise % 54,5 ile çoğunlukta olduğunu görmekteyiz. Yanıt vermeyenlerin % 3,6 oranında olup bu durum yaşlının psikolojik istismara maruz kaldığı fakat çeşitli nedenlerden dolayı buna cevap vermediği düşüncesini ortaya koymaktadır. Psikolojik istismara uğrayan yaşlıların ise en çok çocukları tarafından psikolojik istismara maruz kaldığı görölmektedir. İkinci sırada % 17,4 ile yaşlıların eşleri daha sonra bunu toplum % 15,2 ve son sırada akraba % 13 ile takip etmektedir (Akdemir, 2008, s. 68-75).

Keskinöğlü ve arkadaşları (2004) çalışmalarında yaşlıların % 1,5'inin fiziksel, % 2,5'inin ekonomik istismara maruz kaldığını belirtmektedirler (Gülen, 2013, s. 393-407).

Araştırmaların sonuçlarına göre yaşlılar genellikle fiziksel ve ekonomik istismar nedeniyle ailelerinin yanından ayrılmaktadırlar. Genellikle bu iki istismar türüne maruz kalmaktadırlar. Sonuçlar yaptığımız araştırma sonucu ile benzerlik göstermektedir. Toplumumuzda psikolojik istismara uğrama durumu daha düşük seviyededir. Bu durumun nedenleri arasında şunlar gösterilebilir. Türk toplumunda yaşlı bireylerin sahip olduğu konum son derece önemli ve saygıdeğerdir. Yaşlıya saygı duyulur, sevgi gösterilir, hürmet edilir. Ayrıca yaşlı birey ve ailesi arasındaki ilişkinin kaliteli bir ilişkisi olduğu ve yaşlı bireye bakım sağlayan ailesinin yeterli sosyal destek sistemine sahip olduğu düşünülebilir (Kıssal, 2008, s. 9-14).

Bu çalışmanın sonuçları ile diğer araştırma sonuçları benzerlik göstermektedir. Yaşlı bireyler en fazla aileleri içinde ve çocukları tarafından istismara maruz kalmaktadırlar. Ayrıca aile içinde var olan şiddet öyküsü de yaşlı istismarına neden olabilir. Örneğin çocukluk döneminde herhangi bir kötü muameleye maruz kalan yetişkinler sonuç olarak aile üyelerini istismar edebilmektedir (Uysal, 2007, s. 1-7).

Farklı olarak diğer üyelerinin yaşlı bireye bakmak için sahip olmaları gereken bilgi ve becerileri edinmemiş olmamaları, bakan bireylerin stresli bir hayat yaşamaları ve sosyal olarak izole olmaları yaşlı kişiyle birlikte aynı evde bir hayat sürmenin ya da yaşlı kişiye bakmanın getirmiş olduğu ekonomik yük nedenler arasında gösterilebilir (Akdemir, 2008, s. 68-75).

Elde edilen verilere göre yaşlıların ekonomik istismara maruz kalma durumu incelendiğinde; % 74,5 ekonomik istismara maruz kalmadığını, % 20'lik kısmın kaldığı görülmektedir. Araştırmaya göre bazı yaşlıların ise ekonomik istismara % 5,5 oranla yanıt vermediği saptanmıştır. Bu durum ise yaşlının muhtemelen ekonomik istismara kaldığı fakat herhangi sebeplerden dolayı dile getirmek istemediği durumunu ortaya koymaktadır. Daşbaş'ın (2014) Ankara'da 65 yaş üstü yaşlı istismarı üzerine yaptığı Doktora tezinde yaşlıların % 12,6'sı ekonomik istismara maruz kalmıştır.

Araştırma sonucuna göre yaşlıların en çok çocukları tarafından % 72,7 ekonomik istismara maruz kaldığını görmekteyiz. Yaşların ortalama % 18,2 akrabaları tarafından, en az ise % 4,5 eşleri tarafından ve toplum tarafından ise % 4,5, istismara maruz kaldığını görmekteyiz. 2014 yılı Ankara'da 65 yaş üstü yaşlı istismarı üzerine yapılan Doktora tezinde ise yaşlının eşi tarafından % 14,3, çocukları tarafından % 4,1, eşi ve çocukları tarafından ise en az % 2,5 ekonomik istismara maruz kalmıştır.

Araştırma bulgularına göre kronolojik yaşın artmasıyla dezavantaj bir konuma düşen yaşlıların, % 75,5 huzur evi ile ilgili bir tehdit almadığı verileri ortaya çıkmıştır. Bu durum yaşlıların daha rahat bir konumda olmasını sağlamıştır. Ortalama % 15,5 tehdit edildiği, ancak % 9 yanıt vermediği verileri elde edilerek yaşlıların rahat dile getirmediği ancak tehditle karşı karşıya kaldığını gösterir.

Elde edilen sonuçlara göre yaşlıların % 19,1 "yaşlılık döneminizde hiç ihmale maruz kaldınız mı? " sorusuna Evet cevabını vermiş, % 79,1 yaşlı birey hayır cevabını verirken, geri kalan % 1,8 yanıt vermemiştir.

Keskinoğlu ve arkadaşlarının (2004) İzmir'de İnönü Sağlık Ocağı civarında 65 yaş ve üzeri yaşlı bireylerle yapmış olduğu çalışmada yaşlı bireylerin % 3,5'inde kesin ihmal bulgusu, % 28,9'unda olası ihmal bulgusu saptamıştır. Bizim yapmış olduğumuz araştırma ile farklılık göstermektedir. Bu araştırmanın sonuçları yaşlı bireylerin % 79,1'i ihmale uğramadıklarını belirtmişlerdir. Bunun sebepleri şunlar olabilir; genel olarak yaşlı bireyler, ihmal ve istismara maruz kaldıklarını bildirmezler. Bunu birilerine bildirdikleri takdirde, yeniden şiddete uğrayacaklarını, ailesindeki kişilerle mevcut ilişkilerinin ve bağlarının kopacağını ve bu durumun meydana getirdiği suçluluk duygusuyla başa çıkamayacaklarını düşünürler (Erkal, 2015, s. 6-7).

SONUÇ

Araştırmada alınan çalışma grubu (İstanbul ili kent merkezinde) 65 yaş ve üstü yaşlıların sosyal, demografik ve ekonomik nitelikleri incelenmiştir. Yaşlıların, yaşlı istismar ve ihmaline ilişkin görüş, düşünceleri ile bu tür davranışlara maruz kalma durumlarını tespit etmek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Elde edilen sonuçlar özetle; yaşlı bireylerin sosyal ve demografik nitelikleri açasından, çalışmada veri toplanan 110 yaşlı bireyin 60'ı erkek 50'si kadın olmak üzere yaş dağılımı en çok 65-75 yaş arasında (%60,9) gerçekleşmiştir. Yaşlıların medeni durumuna bakıldığında yarıdan fazlası %53,6 evliliğini sürdürürken, en az ise %2,7 boşanmış kesimdir. Eğitim durumu incelendiğinde okuryazar olmayan (%24,5) ile ilkokul mezunu (%26,4) oranlarının birbirine yakın olduğu görölmüştür. Yani araştırma grubunun eğitim düzeyi görece düşüktür denilebilir.

Yaşlı bireylerin büyük bir çoğunluğu çocukları ile sık sık (%64,7) görüştüklerini dile getirirse de %56,4 gibi azımsanmayacak oranda bir yaşlı kendisin, yalnız hissettiğini ifade etmiştir. %34,5 oranında yaşlı eşiyle birlikte yaşamaktadır.

Yaşlıların sağlıkla ilgili durumlarına bakıldığında ise, yaşanan sağlık sorunlarının başında şeker, tansiyon, kalp ve damar rahatsızlıkları yani kronik hastalıklar ön plandadır. Yaşlılar boş vakitlerini en çok televizyon (%44,5) izleyerek geçirirken kitap okuyanların oranı (%22,7) seviyesinde kalmıştır.

Yaşlı bireylerin ekonomik nitelikleri göz önüne alındığında, sosyal güvenlik durumu açasından en çok SSK %50,9 oranında olup sosyal güvencesi olmayanlar ise %24,5 oranında oldukça yüksek bulunmuştur. Aylık gelirini yeterli bulma durumu değerlendirildiğinde yaşlıların büyük bir bölümü (%69,1) gelirinin yetersiz olduğunu belirtmiştir. Çocukların büyük bir bölümü yaşlı ebeveynlerine ekonomik katkı sağlamadığı (%64,7) ve 1500 TL altı gelir⁵ ile İstanbul'da geçinen (%50) kesimin yüksek olduğu gibi nedenler dikkate alındığında yaşlıların çoğunluğu aylık gelirini %69,1 yetersiz bulunduğunu ifade etmiştir.

Yaşlı bireylerin yaşlı istismar ve ihmaline ilişkin görüş ve düşünceleri incelendiğinde, "Sizce yaşlı istismarı nedir?" sorusuna konu hakkında bir fikre sahip olanların oranı %56,4 bulunurken yaşlı ihmali ile karıştıranların oranı %25,5'tir. "Yaşlı ihmali nedir" diye sorulduğunda ise ihmâl kavramının istismara göre daha çok bilindiği (% 68,2) sonucu ortaya çıkmıştır. Yaşlıların istismar ve ihmale en çok nerede maruz kaldığı sorulduğunda yarıya yakını (%43,6) bakımevleri olduğunu belirtmiştir. Kısmen yanıtını verenlerin oranı eşit bir şekilde dağıtıldığı zaman yaşlıların büyük bir bölümü ölkemizdeki yasal mevzuatın istismar ve ihmale karşı kendilerini yeterince koruyamadığını ifade etmiştir (%67,75). Yaşlı bireylerin tamamına yakını gündüzleri ücretsiz vakit geçirebilecekleri bir mekân olmasını istemektedir (%86,4). Bu mekânda olmasını istedikleri hizmetlerden hobi bahçeleri (%40) ve turistik geziler (%33,7) ağırlıktadır.

Son olarak yaşlı bireylerin kendilerinin istismar ve ihmale maruz kalma durumlarına bakıldığında yaşlı bireyler en çok psikolojik istismara maruz kaldığını belirtmiştir. Bu istismar türünü sırasıyla fiziksel, ekonomik ve cinsel istismar takip etmektedir. İhmale maruz kaldığını belirten yaşlı bireylerde %19,1 oranındadır. Yapılan araştırma kapsamında yaşlı bireylerin tamamına yakını huzurevi ile tehdit edilmediğini belirtmiştir. Elde edilen sonuçlara göre istismarı uygulan kişiler daha çok yaşlının aile üyesi ve yakın çevresidir.

⁵ Türkiye İktisadi Girişim ve İç Ahlakı Derneği (İGİAD) "İstanbul'da 2017 yılında bir ailenin Asgari Geçim Ücreti (İGÜ) 2 bin 154 liradır." şeklinde açıkladı.

Bu sonuçlar doğrutusunda yaşlı istismar ve ihmali önlenmesi konusunda sosyal çalışmacılara büyük görevler düşmektedir. Dezavantajlı bir grup olan yaşlı bireyler ile birebir çalışan sosyal çalışmacılar mikro, mezzo ve makro boyutta müdahale yöntemlerini etkin bir şekilde kullanmalı ve bu alanda mesleki yeterliliğini daima geliştirmelidir. İstismar ve ihmalin erken tespit edilebilmesi açısından sağlık kuruluşları, huzurevleri, gündüzlü bakımevleri gibi yerlerde çalışan sosyal çalışmacı sayısı arttırılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akdemir, N. (2008). Yaşlı İstismarı ve İhmali . Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi, 68-75.
- Altun ŞÖ. Yaşlı istismarı ve ihmali. II. Uluslararası ve VI. Ulusal Psikiyatri Hemşireliği Kongresi; 4-7 Ekim 2012; Erzurum. 2012. s.27-30.
- Arioğlu, S., & Barut, Y. (2008). Psikolojik, Sosyal ve Bedensel Açından Yaşlılık. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Artan T. Aile İçi Fiziksel Yaşlı İstismarı (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü; 1996.
- Bryman, A., & Cramer, D. (2001). Quantitative data analysis with SPSS release 10 for windows: A guide for social scientists. New York, NY, US: Routledge.
- Büyüköztürk, Ş. (2018). Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı (24. Baskı). Ankara: Pegem.
- Doğruer, A. (2015). Yaşlılık ve Hukuk. Ekim 15, 2017 tarihinde <https://yaslihaklaridernegi.org/yaslilik-ve-hukuk/> adresinden alındı.
- Dönümcü, Ş. (2006, Ağustos 16). Şiddetin sessiz mağdurları:Yaşlılar. Eylül 5, 2017 tarihinde http://www.ato.org.tr/toplumsalaglik/genel/genel_saglik_yasli_suistimali.shtm adresinden alındı.
- Duyan, G. Ç., & Dedeli, Ö. (2008). Psikolojik, Sosyal, ve Bedensel Açından Yaşlılık. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Emiroğlu, V. (1995). Yaşlılık ve Yaşlının Sosyal Uyumu, Ankara: Şafak Matbaacılık Ltd. Şti.
- Gülen M, Aktürk A, Acehan S, Seğmen SS, Açıkalın A, Bilen A. Yaşlı İstismarı ve İhmali. Arşiv Kaynak Tarama Dergisi. 2013; 22(3): 393-407.
- Hablemitoğlu, Ş., & Özmete, E. (2010). Yaşlı Refahı Yaşlılar İçin Sosyal Hizmet. Ankara: Kilit Yayınları.
- Kalınkara, V., & Aral, N. (2005). Yaşlı Ve Aile İlişkileri. Ankara: Aile Ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Karadakovan A. (2014).Yaşlı Sağlığı ve Bakım. Akademisyen Tıp Kitapevi, Ankara, 289-292.
- Kıssal, A. (2008). İzmir’de Bir Sağlık Ocağı Bölgesindeki Yaşlıların İstismar ve İhmalle Karşılaşma Durumları ve Etkili Olan Etmenlerin İncelenmesi. (Yüksek Lisans), Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- National Center on Elder Abuse. (1998). The National Elder Abuse Incidence Study: Final Report. Washington: National Aging Information Center.
- National Research Council. (1998). Committee on the Assessment of Family Violence Interventions. P. King. içinde Washington DC: National Academy Press.
- Oh J, Kim HS, Martins D, Kim H. A study of elder abuse in Korea. Int J Nurs Stud. 2006; 43(2): 203-14.
- Öz, F. (2002). Yaşlılık Psiko Sosyal Açından Gözden Geçirme. Kriz Dergisi, 18-19.
- Öztunç, G. (2016). Yaşlı İstismarı ve İhmali . Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 128-134.
- Ploeg, J. (2009). A Systematic Review of Interventions for Elder Abuse. s. 187-210.

- Şemin, S. (2007, 01 09). Yaşlı suistimali. Ekim 10, 2017 tarihinde http://www.ato.org.tr/toplumsalaglik/genel/genel_saglik_yasli_suistimalii.shtm adresinden alındı.
- Şimşek, A. (2013). Sosyal bilimlerde Nitel ve Nicel Araştırma. DergiPark, 28-29.
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2012). Faaliyet raporu: 2012 yılı. Erişim adresi <http://www.tuik.gov.tr/HbPrint.do?id=13458>.
- Turla, A. (2007). Yaşlılıkta İstismar ve İhmal . Adli Psikiyatri Dergisi, 27-35.
- Uysal, A. (2007, Ocak 9). Dünyada yaygın bir sorun: Yaşlı istismarı ve ihmali. Ekim 14, 2017 tarihinde http://www.sabem.saglik.gov.tr/Akademik_Metinler/goto.aspx?id=2071. adresinden alındı.
- World Health Organization. (2015). World Report On Aging and Health. Retrieved from Lüksemburg.
- World Health Organization. (2017). Elder Abuse. Ekim 15, 2017 tarihinde <http://www.who.int> adresinden alındı.
- Yılmaz, M., & Şara, E. (2014). Yaşlılık ve Evde Sağlık Hizmetinde Finansman. Sağlık Akademisyenleri Dergisi, 122-123.